

DATOS IDENTIFICATIVOS

Farmacoloxía e dietética

Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	P51G140V01203			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Piñón Esteban, Pilar			
Profesorado	Garay Martínez, Irene Piñón Esteban, Pilar			
Correo-e	pilarpesteban@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Asignatura do módulo de formación obrigatoria			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostraren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentar saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D11 Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de diferenciar los diferentes grupos de medicamentos, los principios de su autorización, uso e indicaciones, así como los fundamentos farmacodinámicos y farmacocinéticos implicados.	A1 A2 A3 A5	B15	C3 C8	D1 D2 D3 D4 D7 D9
Ser capaz de evaluar los beneficios esperados y los riesgos asociados a la administración de medicamentos, tanto desde del punto de vista poblacional como del paciente individual.	A1 A2 A4 A5	B9 B10 B11 B17	C4 C8	D3 D4 D7 D9 D11
Ser capaz de aplicar los principios que rigen el uso racional y eficiente de la farmacoterapia.	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B10 B17	C3 C4 C8	D2 D3 D4 D7 D9
Saber realizar pautas e indicaciones saludables en la población sana en las distintas etapas de la vida, en función de edad y sexo	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B10 B11 B17	C5 C6 C8	D3
Saber identificar las situaciones de riesgo nutricional. Saber realizar intervenciones nutricionales y establecer pautas y recomendaciones en la prevención o tratamiento de la enfermedad.	A1 A2 A3 A4	B9 B10 B11 B17	C7 C8	D2 D3 D4 D7 D9 D11

Contidos

Tema

FARMACOLOXÍA:

SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.

SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.

SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN

SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES

SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL

SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO

SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO

SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO

SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO

SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.

Tema 1.- Introducción á Farmacoloxía. Conceptos xerais.

Tema 2.- Farmacocinética: Absorción, distribución, biotransformación e eliminación dos fármacos

Tema 3.- Farmacodinamia.Mecanismo de acción dos fármacos. Receptores.

Afinidade e actividade intrínseca. Fármacos agonistas e antagonistas

Tema 4.- Reaccións adversas a fármacos. Efectos colaterais. Efectos secundarios. Reaccións alérxicas. Tolerancia. Dependencia. Interacción medicamentosas.

Tema 5.- Vías de administración dos medicamentos:

Dosificación.Fluidoterapia I.V: sueros terapéuticos.

SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.

Tema 6:- Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos

Tema 7.- Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Bloqueantes neuromusculares.

SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN

Tema 8.- Fármacos analxésicos opiodes. Tipos e reaccións adversas.

Tema 9.- Fármacos analxésicos, antitérmicos e antiinflamatorios.Tipos, e reaccións adversas.

SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES

Tema 10.- Autacoides e os seus antagonistas.

SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL.

Tema 11.- Fármacos ansiolíticos e hipnóticos

Tema 12.- Fármacos antidepressivos

Tema 13.- Fármacos antipsicóticos

Tema 14.- Fármacos antiepilépticos

Tema 15.- Fármacos antiparkinsonianos

Tema 16- Anestesia xeral e local.

SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO

Tema 17.- Farmacoloxia da cardiopatía isquémica

Tema 18.- Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca.

Tema 19.- Fármacos antiarrítmicos

Tema 20.- Farmacoloxía da hipertensión arterial.

Tema 21- Farmacoloxía da diurese

SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO

Tema 22.- Fármacos anticoagulantes. Cuidados de enfermería.

Tema 23.- Fármacos fibronolíticos. Farmacos antiagregantes plaquetarios.

Tema 24.- Framacoloxía das anemias

SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO.

Tema 25- Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes.

Terapéutica antiasmática.Cuidados de enfermería.

SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO

Tema 26.- Farmacoloxía da secreción dixestiva

Tema 27- Fármacos eméticos, antieméticos, laxantes e antidiarreicos

SECCIÓN X: FARMACOLOXÍA DO SISTEMA ENDOCRINO E METABÓLICO

Tema 28.- Fármacos reguladores da glucemia. cuidados de enfermería.

Tema 29.- Fármacos glucocorticoides

Tema 30.- Farmacoloxía da glándula tiroides.

Tema 31.- Farmacoloxía do calcio e do ácido úrico

Tema 32.- Hormonas sexuais.

SECCION XI: FÁRMACOS HIPOLIPEMIANTES

Tema 33.- Fármacos hipolipemiantes: Tipos e accións farmacolóxicas.

SECCION XII: FARMACOLOXÍA ANTIINFECCIOSA.

Tema 34.- Principios xerais de utilización de antiinfecciosos. Fármacos antiinfecciosos.

Tema 35.- Antibióticos betalactámicos

Tema 36.- Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptido, Oxazolidinonas.

Tema 37.- Macrólidos, Lincosamidas. Estreptograminas. Tetraciclinas. Fenicoles

Tema 38.- Sulfamidas. Cotrimoxazol. Quinolonas. Nitroimidazólicos e outros

Tema 39.- Farmacoloxia da tuberculose

Tema 40- Fármacos antifúnxicos

Tema 41.- Fármacos antivíricos

Tema 42.- Fármacos antiparasitarios: antihelmintos e antiprotozoarios

SECCION XIII. ANTINEOPLÁSICOS E INMUNOSUPRESORES.

Tema 43.- Quimioterapia antineoplásica. Cuidados de enfermería.

Tema 44- Farmacoloxía da inmunidade.

SECCIÓN XIV NUTRIENTES

Tema 45.- Necesidades e carencias nutritivas: Glúcidos, lípidos, proteínas.

Tema 46.- Necesidades e carencias nutritivas: auga, minerais.

Tema 47.- Necesidades e carencias nutritivas: vitaminas e fibra.

SECCIÓN XV OS ALIMENTOS

Tema 48.- Os alimentos: Grupos.

Tema 49.- Pirámides nutricionais.

Tema 50.- Hixiene e conservación dos alimentos.

SECCIÓN XVI ALIMENTACIÓN EQUILIBRADA

Tema 51.- Alimentación equilibrada do adulto.

Tema 52.- Elaboración das dietas equilibradas.

SECCIÓN XVII ALIMENTACIÓN NAS DIFERENTES ETAPAS DA VIDA

Tema 53.- Valoración do estado nutricional. Diferentes métodos.

Tema 54.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: embarazo, lactancia, primeira infancia.

Tema 55.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: escolares, adolescentes, deportistas.

Tema 56.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: menopausia, persoas maiores.

SECCIÓN XVIII DIETOTERÁPIA

Tema 57.- Dietas hipocalóricas.

Tema 58.- Dietas controladas en sodio. Enfermedades cardiovasculares.

Tema 59.- Dieta na diabetes.

Tema 60.- Dieta nas dislipoproteinemias.

Tema 61.- Dieta na insuficiencia renal.

Tema 62.- Dieta na litiasis das vías urinarias.

Tema 63.- Dieta na hiperglucemia e na gota.

Tema 64.- Dieta en paciente oncológico. Desnutrición. Trastornos de conducta alimentaria.

Tema 65.- Dieta en aparato dixestivo. Dietas de exploración.

Recomendacións tras cirurxía.

Tema 66.- Nutrición enteral.

Tema 67.- Nutrición parenteral.

Tema 68.- Nuevas disciplinas nutricionais. Alergias alimentarias.

Tema 69.- Formas alternativas de alimentación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	16	20
Resolución de problemas	4	16	20
Estudo de casos	3	15	18
Lección maxistral	66	99	165
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades de Farmacoloxía enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados co cálculo de dose. Empregase como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Estudo de casos en dietética. Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Esta metodoloxía require de atención personalizada.
Resolución de problemas	O profesorado en apoio a esta metodoloxía oferta atención personalizada.
Estudo de casos	O estudo de casos é unha metodoloxía que precisa de apoio ao alumnado polo que se ten en conta a atención personalizada

Avaliación		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
	Descrición					
Seminario	Avaliarase a asistencia e participación aos seminarios programados da parte de farmacoloxía e realizarase unha proba obrigatoria de de resposta breve necesaria para aprobar a materia tras alcanzar o 50% do seu valor. Primeira oportunidade: 21/11/23 ás 16h. Segunda oportunidade: 26/6/2024 ás 12 h	15	A1 A2 A3	C3 C4 C7 C8	D1 D2 D3 D7 D9	
Resolución de problemas	Avaliárase a asistencia e participación na resolución de problemas de farmacoloxía relacionados co cálculo de dose. Proba de superación obrigatoria con o 50% de su valor para superar a materia. Primeira oportunidade: 24/10/2023 ás 16 h. Segunda oportunidade: 26/06/2024 ás 12.h	10	A5	B9 B10 B17 C8	C4 C6 C7 D4 D7 D9 D11	D1 D2 D3
Estudo de casos	Realizarase, xunto a proba de seminarios, a proba de resolución de casos de estudo correspondentes a Dietética y Dietoterapia. Probas de superación obrogatoria para superar a materia. Primeira oportunidade: 21/11/23 as 16h. Segunda oportunidade: 26/6/2024 ás 12h	15	A5	B9 B10 B11 B15 B17	C5 C6 C7 C8 D7	D1 D2 D3 D4 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	Realizaráanse tres probas tipo test de superación obrigatoria con o 50% do seu valor. Na primeira oportunidade: O 24/10/23 16h. unha proba co temario de nutrición e tema 5 de farmacoloxia (15%) O 8/01/24, avaliación dos contidos de Farmacoloxía (15%) ás 11 h O 08/01/24, avaliación dos contidos de dietética do tema 66 ao 69 (10%) ás 11h Na segunda oportunidade: O 26/6/2024 unha proba co temario de nutrición e tema 5 de farmacoloxia (15%) ás 12.h O 26/6/2024 , avaliación dos contidos de Farmacoloxía (15%) ás 10 h O 26/06/2024 , avaliación dos contidos de dietética do tema 66 ao 69 (10%) ás 12h	40	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B15 B17 C6 C7 C8	C3 C4 C5 D4	D1 D2 D3 D4
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realizarase unha proba de resposta breve en base aos contidos de farmacoloxía. Probas de superación obrogatoria con o 50% de su valor. Na primeira oportunidade: O 9-1-2023 ás 16 h Na segunda oportunidade: O 26-6-2024 ás 16h	20		B10 B17 C8	C3 C4 D3 D4 D7 D11	D1 D2

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data da proba fin de carreira: 5-X-2023 18.30h

Respostas cuxo resultado poña en risco simulado á vida do usuariado invalida as probas no superando así a materia

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ASOCIACION DE ENFERMERAS DE NUTRICION Y DIETETICA,

FUNDACION ESPAÑOLA NUTRICION,

Bibliografía Complementaria

Adams Michael Holland Norman, **Farmacología para enfermería**, 2ª edición,

Castells, S. Hernández, M., **FARMACOLOGIA EN ENFERMERÍA.**, 3ª edic,

Mosquera, J. Galdos, P., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA ENFERMERIA.**, 4ª edic.,

Florez, J. Armijo, J.A, Mediavilla, A., **FARMACOLOGIA HUMANA**, 4ª Edición.,

Velásquez, **FARMACOLOGIA BASICA Y CLINICA**,

Azanza, J.R., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA PROFESIONALES DE LA SALUD.**,
Mendoza Patiño., **FARMACOLOGIA MEDICA.**,
Giuseppe Russolillo y otro Clinica Universitaria de Navarra, **NUTRICIÓN SALUDABLE Y DIETAS DE ADELGAZAMIENTO**,
P.Cervera y otros., **ALIMENTACIÓN Y DIETOTERÁPIA**, 4º Edición,
Pilar Martínez y otras, **NUTRICIÓN Y DIETÉTICA**,
Rosa María Ortega y otras, **NUTRICIÓN Y ALIMENTACIÓN EN PROMOCIÓN DE LA SALUD**,
Larousse, **LAROUSSE DE LA DIETÉTICA Y LA NUTRICIÓN**,
Mercedes Muñoz, Javier Aranceta e Isabel García-Jalón, **NUTRICIÓN APLICADA Y DIETOTERÁPIA**,

FEDERACION ESPAÑOLA DE NUTRICION Y DIETETICA,
AGENCIA ESPAÑOLA DE SEGURIDAD ALIMENTARIA Y NUTRICION,
SOCIEDAD ESPAÑOLA DE NUTRICION,

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE NUTRICION COMUNITARIA,

Recomendaciones